

OLOFSSON HELSING, RUDBECKIUS, JOHANNES

Een christeligh predikan om Herrans
höghwerdigha nattward. Hållin aff ...
M. Iohanne Rudbeckio Nericio. Vthi
Westerås slotzkyrkio på palme
söndagh anno christi a. 1615. Sedhan
öffuerseedd och åter hål

1629

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

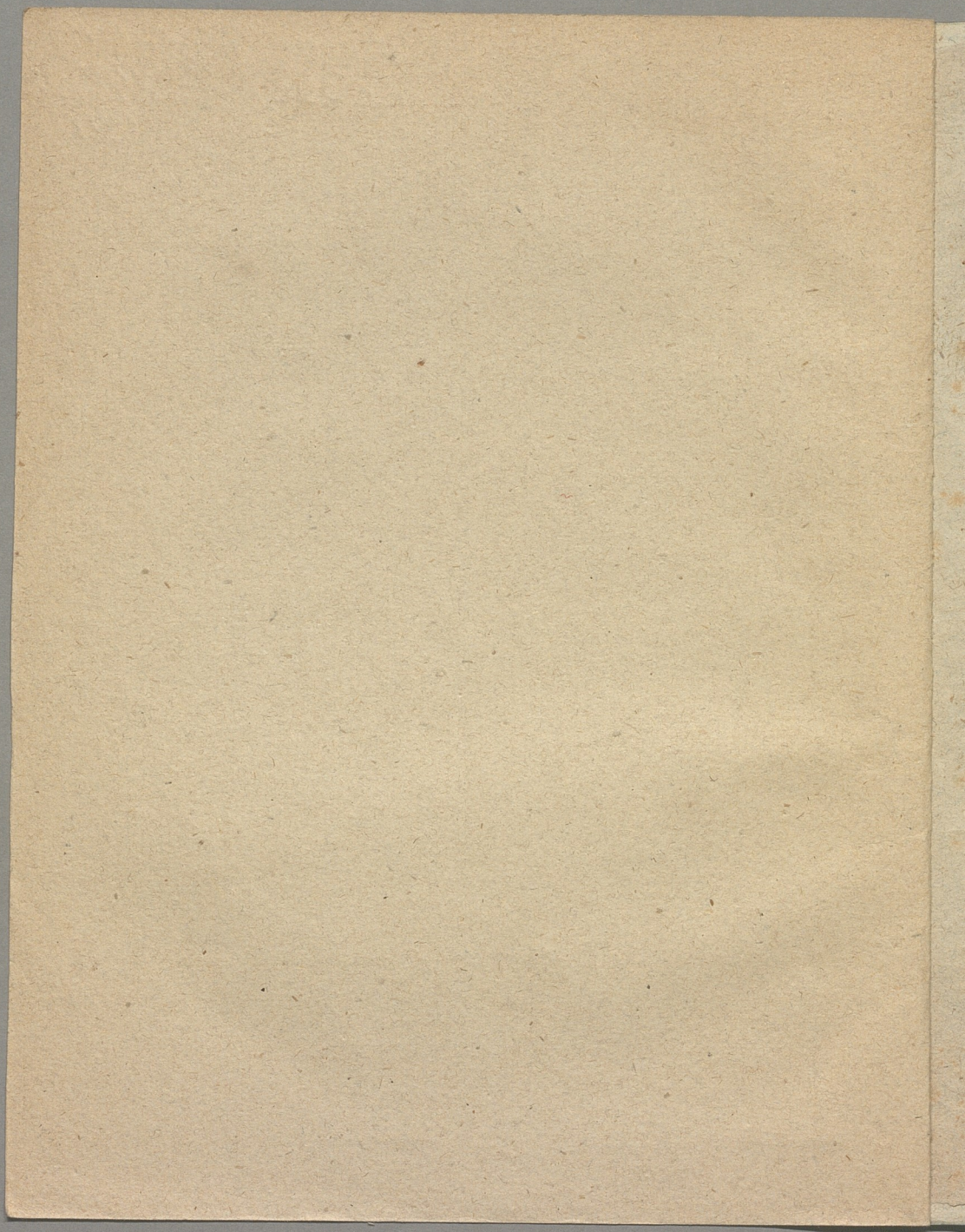
Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

Rudbeckius,
Predikan om
Herrens Natward.
1615, 1619, 1627.
Vesteräs 1629.

F 1700
Br 230

St. Kungl.
Bibl. 1700
Fol. 8vo.
(161)

Een Christeltigh
Predikan

Om Herrans höggh
werdigha Natward.

Hällin

Alf R. M^s til Swerighe etc.
Hoffpredikant / M. Iohanne Rud-
beckio Nericio.

Uthi Westerås Skokkyrkio
på

Palme Söndagh Anno Christi
A. 1615.

Sedhan öffuerseedd och åter hållin
i Stockholm A. 1619. och än i Westerås/
mutatis mutandis. A. 1627.

55(·)50

8

Tryckt i Westerås aff Oluff
Oluffson / A. 1629.

Then wärdighe och wällärda H.
|Iohanni Iona Kyrkeheerda i Skultuna
| Sörsambling widh Wästerås/min Synnerligha
 godha wen och brodher i Christo / myckin helso och
 wälmäghe aff Gudhi alijgh önslandes.

Wärdige och Wällärde H. Johan /
 besynnerlighe godhe wen och brodher i Or
 det / edher är icke okunnigt at iagh någgor aff mitt
 ringa arbete / thet iagh haffuer genomi Gudz nåde kunnat
 komma til wägga/helst medhan älderen och Kraffterna nås
 ghor starkare woro/och iagh medh andre Embetsens betym
 mer någgor mindre war förhindrat/haffuer så vnderfundom
 aff trycket låtit vthgå/menandes tilgh någhrom eenfaldigom
 som många och stora böker icke haffua macht at rådha sigh/
 kunna thet medh tiens til godo. Ibland sådana är och thenna
 eenfalligha predikan om Herrans Christi Höghwerdigha
 Natward /hwilken iagh för någhre åår sedhan hadhe här i
 Wästerås/tå iagh ån nu vthi R. Mz. wår nådige Konungs
 hoff/för en predikant brukades. Thenna predikan haffuer
 iagh aff synnerlighit betenkiande welat ider dedicera och tile
 skriffua/sendeels til itt litet tacksamheet tekn för alt gott be
 wiist/och såsom itt litet wårteken til wår wenskap och wenz
 ligha omgenge /doch icke mindre/medhan iagh weet at vthi
 edher försambling ibland the fremande iw gemeenligha fin
 nas någhre/som wäl icke aff ondsko/vihan aff eenfaldigheet /
 medhan the icke bære aff barndom åre lärde/vthi thenna arti
 kelen noggor wille fara/at thenna predikan kunde genom es
 dher them medhdelas / til ewentyrs kunde hon bredhe widh
 edhre sitigha ynderwijsningar någgor förnå at the wilfa
 rande kunde komma til recta igen / och the som icke aldeles
 haffua sigh förhårdat bliffua bewecte til at annamma san
 ningen oc behålle bliffua. Om Gudh här til förlånar sijn nådh
 at så skeer /år mitt godha vpsåt tilfyllest skeed/och iagh haff
 uer orsaak medh edher at frögdas här öffuer. i hållen thenna
 ringa föråbring til godho/iagh tienar edher och hwar och en
 Christen widhare gerna/serdeles i mitt Embete i hwadh
 mätto iagh kan/edher samt hwadh edher fåt är
 Gudhi befallandes. Aros. 10, Julij A. 1629.

Iohannes Rudb.
Epif. Aros.

Predikan på Palmesöndagh.
Om Herrans Natward.

Efter thet vchwalde i Herranom Jesu Christo / thet 3. Evangelium som aff the gamle fädher är förordnat / til at förkun- nas på thenna här dagh / warder ellies på then förste Söndaghen i Adventet / för Gudz församling vp- läst och förklarar: 3affuer nu på en long tjdh wa- rit brvt / at man stundom i then stadhen / then högga och höghnödigha läran / om Christi 3. Natward / pläghar på thenna dagh Gudz församling föres- hålla och förklara.

Exord. a
causis cur
hæc Ma-
teria hec
Die tra-
ctetur.

Först therfore at Kristus Gudz Son haffuer
widh thenna tjdhen / thenna himmelska och dyreba-
ra måleghen skiffat och insatt. Nemlighan så han
för hela werldenes synder skulle gå til sin oskylligha
pino och dödh. Sedhan ock therfore at Gudzfruch-
tigt folk / som på thenna tilstundande Påschahöggh-
tjdh pläghar vthi större myckenheet än ellies sigh
til thenna Natwarden beredha / måtte såledhes til-
förenna här om nödhörfftelighan lärde och vnder-
wijst warda.

1. Causa

2. Causa

Så all then stund wij swaghe / skröplighe och
jordiske Meniskior / som inthet annat ärom än mull
och aska / icke kunnom om sådana högga och himmels-
ska saker beqwämlighan tentia / mycket mindre wär-
delighan tala och fruchtsamlighan höra / medh min-
dre än Gudz then Alrahögste sijn nådigha hielp oss
här til sender och förlånar: så wele wij för än wij
någhot widhare oss företaghe / ödmütelighan hans

Quæ Ma-
teria quia
sublimis,
Divinum
auxilium
pro ejus
intelligē-
tia implo-
randum.

A ij

Gudz

Guddomligha Mafesteet ther om bibbia / at han
 wår tunga och taal alt så regera och styra wille / at
 thet wj görandes warde / måtte lenda **S. G. M.** til
 åbra och behagh / såsom ock oss sielffuom til ewigha
 wålfærd och Saligheet.

TEXTUS.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11.

Ingressus
 vel pra-
 paratio a
 Summa
 Textus.

I Jhøre vthwalde i Herranom
 Jesu Christo/vthaff thesse ord / at Chris-
 tus wår Greflare och återlösare haffuer
 litet för sin dödh hållit een Måltid
 medh sina Lärjungar: Och haffuer
 thesligkest befalt them / at the offtare sådana Målt-
 ider hålla skulle honom til åminnelse. Effter hwil-
 ken Christi befalning/the och hela hans Christeligha
 Sörsamling ifrå then tidhen / ale in til thenna dagh
 samma Natward eller Måltid honom til åminnel-
 se medh alsomstörsta åhrewyrding och Gudheligs-
 heet hållit haffuer. Nu är thet klart aff sielffua ins-
 stiftelsen / at thenna är icke någhor gemeen måltid
 vthi hwilken wj allenast medh lekamligh maat och
 dryck off plågha och måtta skole. Ty sådana målt-
 ider haffua warit aff werldenes begynnelse / och
 behöffde icke wår Herre Kristus befala sine Lärjuns-
 gar/at the sådana måltider hålla skulle: Ty the
 bleffue wål aff sielffua Naturen ther om daghelis-
 ghan påminte: vthan thetta är een myckie höghre
 och kostelighare måltid / vthi hwilken wj medh
 himmelsk och andeligh spås til wåra siålar wedher-
 qweckte och måttade warde. Effter thet nu så
 haffuer sikh / så är thet aff nödhen at wj här om een
 rett vnderwåjsning och berettelse haffuom. På thet
 wj

Confes-
 sionum.

wij icke owerbelighan / vthan såsom wårdighe och wålkonne gæster til thenna måltidhen komma / och henne off cil nycto och wålfert nyctia måghe.

Uw på thet at wij thenna vnderwijfning theß bätre och klarare bekomma kunde: Så wele wij grant achta the omstendigheter medh hwilka thenna här måltid warder bestriffuin: Och thet effter aff thenne vpläsne Text/thessa try effterföliande stycker förhandla.

I. Thet första skal wara: Swadh thet är för en Spjös eller maat/som off vthi thenna Christi Nat ward tilbudhin och medhdelat warder.

Partes

II. Thet andra / Swadh för nycto och gagn wij haffue aff thenna måltidhen.

III. Thet tridie / huru wij off wårdelighan här til sticka och beredha stolom / så at wij then reeta frucht ten eller nyctan thet aff bekomma och vndså måt te.

PARS. I.

Swadh thet första tilkommer / nemlighan hwadh thet är för en Spjös som Christus Gudz Son vthi thenna Natwarden vthdelat / thet haffue wij icke behoff at gissa effter / eller förwenta någhra drömar och nyja vppenbarelsen om / eller ock sökia widhlyffteigt vthi andre striffenes rum thet effter: vthan når wij wele giffua acht vppå the ord och omstendigheter medh hwilka thenne Natwarden är bestriffuin: Så kunne wij thet klarlighan och otwiffelachtighan ses och weta.

I.
Quis ci-
bus nobis
in hac ca-
na exhi-
beatur.

Id ex cir-
cumstan-
tijijs pater
quib. hæc
cæna de-
scribitur
quarum.
I. Est Tem-
p9 ex qua
obseruan-
dum.

Första omstendigheten är thenna: At Christus Gudz Son haffuer stiffat och insatt thenna Natwarden. I then natten tå han förrådder wardt. Såsom både Evangelisterna och Apo. Paulus thet klarlighan förmåla. Thet aff följer thet:

A ij

thet:

n. Tradi-
alium
modum
mandu-
cadi cor-
pus Chri-
sti quam.
Ioh. 6.
Argumē-
tū aliud.

thet : At dånseedt Christus Gudz Son hæffuer til
förena hoos Joh. i thet 6. c. talat om sin lekamens
och blodz åtande och drickande : så hæffuer han litz
wål icke thet stiftat och insatt thenna Natwarden/
eller thetta serdeles sætter til at åta och dricka hans
lekamen och blodh.

Act. 15.
v. 11.

Zwilket ock kan bewißas thet aff/ at hoos Jos
hannem i thet 6. cap. talar Kristus allenast om thet
andeligha åtandet och drickandet / som skeer medh
Troonne / och hæffuer altidh warit i Gudz försams
bling ifrå werldenes begynnelse. Vemligha at man
hæffuer trode/ at Messias skulle komma i werlden/
och wårda offerat för hela werldenes synder / och
man genom hans lekamens offerande och blodz uth
gintelse skulle bekomma syndernas förlåtelse liff och
saligheet. Men här talar vår Herre Kristus om itt
sådant sin lekamens åtande och blodz drickande / som
skeer medh brödh och wijn / och icke hæffuer någhon
tidh til förena warit brukat eller befalt.

Adhuc a-
liud.

1. Cor. 11.

Sedhan så säggher Kristus hoos Joh. i thet 6.
någhra resor / at then som åter hans lekamen och
dricker hans blodh / (effter som han thet talar) /
Han hæffuer ewinnerlighit liff. Och w
than man åter hans lekamen etc. hæffuer man icke
liff. Men om thetta åtande och drickandet säggher
Paulus. 1. Cor. 11. At then som owårdelighan åter
och dricker aff thenna måltidhen / Han åter och
dricker sigh domen til. Thersfore är thet itt
annat åtande och drickande om hwilket Kristus ta-
lar Joh. 6. och thet han här stiftar och insätter.
Dånseedt / at thet förra ock hörer här til / at man i an-
deligha måtto medh Troonne bör facta Christum /
när man wårdeligha i thenna Natwarden honom
medh brödh och wijn anamma wil.

Obfer-

Här hoos skole wij ock achta aff thenna omz
skendigheet

Stendighetē/at effter thet Christus Gudz Son haffuer
 insatt thenna Natwarden i then Platten tā han
 förrädder wardē/ther är /tā han nu igenom then les
 kamliga dödhēn skulle skilias hādhan / och therföre
 kallar thenna Natward siet Testamente: Så är ins
 gen twiffuellsnål/at han ju klarlighā och förstān
 delighā haffuer talat sijn mening vth. Ty om ingen
 fadher är så ogudhachtigh at han vthi siet Testa
 mente och ytersta willia til sijn barn/medh sligt calar
 mörck och oförständeligh ord / på thet hans barn
 skole haffua tilfelle til at trāta och küssua om hans
 Testamente effter hans dödh: huru myckit mindre
 skulle Christus Gudz Son wela vthi siet Testamen
 te tala sådana ord/som skulle wara allom Christnom
 een orsaak til at trāta och küssua om theras förstånd
 så lēnge werlden stodho. Hälst medhan han såsom
 en alwijs Gudh wäl wiste hwadh partij och falske
 lärare skulle vptomma / som hans ord gerna wridha
 och wengia skulle / för hwilka han ock sijn försams
 bling trolighā warnat haffuer. Swilken wil så illa
 tenckia om Christo sin Srelsare/at han thet giordt
 haffuer.

Then andra omstendigheten är thenna / at
 Christus Gudz Son haffuer insatt thenna Natwar
 den tā han hadhe sidsta resan ātit Påscha
 lambet medh sina Lärjungar / och giordt så
 som en enda och beswot på thet Samla Testamentet/
 i hwilkens stadh han thenna Natwarden insetter
 och förordnar / såsom itte nytt Testamente / som han
 ock sielff thet kallat haffuer. Vthaff thenna omsten
 digheten kunne wā thetta besluta / at Christus Gudz
 Son icke haffuer insatt thenna Natwarden at han
 skulle wara någhor Typus/figur/ tekn eller affnåls
 ning til sin lekamen: vthan at han skulle giffua och
 medh

vandum,
 2. Chri-
 stum 100
 qui per-
 spicue.

2.
 Circumft
 v3. Ance
 cedētia.
 Quod ab
 rogato A-
 gno pas-
 chali hāc
 cānam
 instituit
 unde se-
 quitur eā
 non esse
 typicam.

Heb. 10.
Coll. 2.

medh dela oss sielffua kroppen som här warber om
talat. Ty så säger Epistelen til the Hebreer thet 10.
cap. at Laghen hadhe stuggan til thet til-
kommande godha: Men Christus är
sielffue kroppen. Och om Christus Gudz Son
hadhe welat hafft någhon figur eller liknelse til sin
dödh/och blodz: vthgiutelse: så war Påschalambet
thet til myckit etenlighare än brödh och wijn: Ty
myckit större liknelse är emellan Påschalambet/
hwilket the slachtade/och ströke thes blodh på dödas
trån i theras hws/och Christi dödh och blodz vth-
giutelse/ än emellan brödh och wijn och Christi leka-
men och blodh. Therfore haßfuer war Herre Chris-
tus här icke insatt någhon figur eller liknelse. Ty the
haßfua återwöndt medh thet Gambla Testamentet.

3.
Circumst.
Quid ege-
rit Chri-
stus in-
stituens
hanc ce-
nam.

Ex qua
obserue-
tur Chri-
stum non
instituis-
se Sacrifi-
cium.

Then tridie omstendigheten är thenna: Huru
war HERRE Christus haßfuer burit sigh at/tå han
thenne Natwarden insatt haßfuer: Thet giffua Es-
vangelisterna tilkenna medh thesse ord: Och Jes-
sus toogh brödh / tackade / bröt och
gaff Lärjungomen. Sammalunda togh
han och kalken / tackade / gaff them och
sadhe: Dricke här aff alle etc. Orden äro
klare / och behöffua ingen vchlegning. Ty hwar och
en förstår wäl hwadh thet är/ tagha brödh och bry-
tat/ giffua thet någhrom och bidhia them ätat: sams-
maledhes hwadh thet är/ tagha en kalk eller stoop/
giffua någhrom och bidhia them dricke/ thet förstår
hwar och en.

Vthaff thenna omstendigheten är klart at
Christus Gudz Son icke haßfuer stiftat här någhot
offer / vchi hwilket wij skulle offra någhot Gudhi
then alrahögghsta / antingen brödh och wijn / eller
Christi

Christi Lekamen och blodh. Ty annat är / offra någ-
 ghot/ annat är / tagha någghot och befala enom äta och
 dricka / såsom hwar och een förståndigh Menniska
 wäl kan besinna. Therföre haffua the Papister gjordt
 orett at the haffua taghit thenna Christi Natward /
 och gjordt ther itt offer vthaff både för lessuandes
 och dödh. Och haffua såledhes förwandlat honom
 vthi een plate annor gerning och bröck / än såsom
 Christus sielff haffuer honom förordnat. Och haffua
 föregiffuit at the vthi thenna Natwarden skulle offra
 Christi lekamen och blodh Gudh Sådher til itt försö-
 nings offer för sig och andra. Ther doch icke medh
 itt ord om någghot sådant offer warder omtalat.
 Och Epistelen til the Hebreer ther vthöffuer så offra
 och så klarligha sägher / at Christus är ena reso
 offerat på korsset för alla werldenes syn-
 der / Och thet offeret haffuer tilfylllest ren-
 sat oss ifrån alla synder / Och han offeras
 icke meer. The gamle Sådher haffua wäl vnder-
 stundom kallat thenna Natwarden itt offer: Men
 icke i then meningen / at thet skulle så Proprie eller egen-
 telighan så wara / eller wara itt försönings offer / som
 the Papister haffua sedhan vpdichtat. Vthan för thes-
 sa orsaker skull. Först at thenne Natwarden är insatt
 och hålles til een äminnelse / til thet ena försönings offer
 som Christus Gudz Son ena reso gjorde igenom sig
 sielff vppå korsset. Sedhan therföre / at strax vthi För-
 sta församlingen haffuer warit bröck / at the Christne
 som thenna Natwarden haffua welat begå / the haff-
 ua framburit eller offerat brödh och wijn / ther aff the-
 ne Natwarden kunde hållas / och thet offeret bleff /
 deeldes ibland the fattigha. Swilken seedh än nu hoos
 off Christna i bruk är: Och ther the icke haffua wijn /
 offra the peningar eller annat / ther man brödh och
 wijn

Ideoque
 pentificij
 errant.

Refutas
 rio.
 Heb. 7. 9.
 & 10.

Cur Pa-
 tres ca-
 nam ap-
 pellarunt
 sacrificij
 um.

1. Quia
 memoria
 sacrificij
 Christi.
 2. Quia
 offerunt
 panem &
 uinum.

B

3. Quia offerunt preces & gratiarum actiones.

wijn före Pöpa kan. Zwar före samma brödh än nu kallas oblaac eller offerat. Til thet tridie så haffua the kallat honom offer/för the böner och Tackfäjelser skul som see widh thenna Natwarden. Zwilke ock i then 3. Skrifte kallas offer och wåra leppars kalfuar. Förre när thenne Natwarden skal hållas / Så tackar man först Gudh som haffuer så elskat werldena/at han icke haffuer skonat sin enda Son: vthan giffuit honom vth för oss. Och Christo Gudz Son/at han ock haffuer så högt elskat oss / at han haffuer welat vthstå en sådana försmådeligh dödh och pino för wåra skul/och thes til een äminnelse instiffat thenna himmelsta måltighen/ Och låsas thet medh vp instiffelse orden. Sedhan bedher man GUDh medh wår dagheligha bödn/om syndernas förlåtelse /at Gudh wille göra oss stickeligha til at werdelighan vndså thenna helsosamma spisen. För thessa böner och Tackfäjelser skul haffua the ock kallat thenna Natwarden itt offer. Men at thet skulle wara egentelighan itt försonings offer för lessuandes och dödh / thet finnes icke vthi the gamla fädhers Skrifte / ey heller kan thet aff then 3. Skrifte medh någhot witnesbörd bewisas.

4. Circumstant Quid gerint Discipuli quando Christus eis praecepit &c. 1. Simpli ei fide Christo obediuerunt.

Then fierde omstendigheten är: Zwadh Christi Lärjungar haffua giordt/Tå Christns såledhes besfalte them äta thet brödh och dricka thet wine sätjandes thet wara sin lekamen och blodh / thet om står här så: Och the drucko thet aff alle. Här skole wij nu först merckia / at Then 3. Ande haffuer icke om syf lätit antekna thesse orden: Vthan til at låta förstå/at Christi Lärjungar / oanseede the hörde owanligh ring / at han besfalte them äta sin lekamen oc dricka sin blodh: litwål förwägghradhe the sigh icke thet wela göra/ey heller frågha the om thet skulle ans norlunda förstås: Ty orden woro klar: vthan the troo eenfalligt/och göra thet han them besfaler. Förre the

the hadhe wäl tilförena offta hört honom tala om dö-
 heligh ord för Meniskior / och haßus likwäl funnit
 them wara sann. Thet samma skole och wj göra.
 Sedhan see wj och här: At Christus Gudz Son haß-
 ner här icke inßiffat itt sådana fins lekamens och
 blodz ätande och drickande som steer allenast medh
 Troonne: vthan itt sådana som steer medh wår les
 kamligha munn. Ty hwilken wille wara så skamlös /
 at han så wille vthryda thenna orden: Och the
 Drucko ther aff alle: thet är: the troodde alle på
 Christum: när inge omßendigheter giffna thet effter/
 at man them så vthrydha kan. Och om någhor ån
 bodho til at så vthrydha them / så word thet twert es
 mooe sielßna Historien. Ty thet är klart at Judas
 förrådwaren war och tilstådhes medh tå Christus in-
 satte thenna Natwarden. Drucko the nu här aff alle/
 så drack han och medh. Nu kunde han icke medh
 Troonne dricka Christi blodh. Ty han troodde icke
 at Christus war hans och hela werldenes Greflare.
 Thersföre så gjorde han thet medh sin lekamligha
 munn.

När man talar ther om/at wj anamme Christi
 lekamen och blodh medh wår lekamligha munn/så skal
 ingen tenckta/at wj troo eller lære at wj thesfore skole
 anamma thet på jordistt / lekamlighit eller Capernaia
 ristt sätt/at lika som wj äte / dricke/tugge och neders
 swelge brödet och winet / så skulle wj och göra Chris
 sti lekamen och blodh/såsom the Calvinister oss medh
 orette cilmåta: Ingalunda/vthan wj troo och lære /
 at thet steer på itt Sacramenterlighit / himmelstt och
 ößuernarmlighit sätt/thet wj icke förstå eller begripa
 kunne: allenast wj hälle oss stadigt widh Christi eens
 falligha och klara ord/han weet vthan ewißuel sielß
 på hwadh sätt och wjs han är tilstådhes / och hnu
 han oss sin 3. Lekamen och blodh meddelar.

Bij

Til

1. Ore
 manduca
 rant.

Oralis
 Manduca
 tio quo
 modo in
 telligen
 da.

3. Omnes
e calice
biberunt,
unde pec-
cant, Pon-
tificij quia
calicem
laicis au-
ferunt.

Til thet eridie skole wij ock achta hwarföre then
3. Ande här haffuer lätit antekna om then ene delen /
nemligha om kalken / at the drucko ther aff alle / och in-
thet om then andra / nemlighan om Brödh / at the
äto ther aff alle. Thet haffuer then Allwetande Guds
Ande / vthan tvöffuel therföre giordt / at han haffuer
seede longe fram för äti / at Antichristus eller Påwen i
Rom medh siet anhang skalle skennelighan mutilera
och stympa thetta Sacramentet / och borttagga then
ena delen för gemena man: Vth kunna the Papiſter
icke bewiſa at Christus haffuer insate en annan Nat-
ward allenast vnder brödh för gemene man: vthan
the nitte then samma Natwarden som andre: Så är
thet itt skoori röffnerij / effter sijn eghen godhtyckia /
för några lättferdigha orsaker skul affhenda en part
then ena delen / nemligha kalken: Effter här står så
klarlighan / at the drucko ther aff **ALL**. Quia si-
cut Nullius hominis, sed solius Dei est Sacramen-
ta instituere, sic etiam immutare.

5.
Circumſt
Quid
Christus
dixerit
cum pa-
nem eis
dedit &c.

Sidst / hwadh Christus Guds Son haffuer wi-
dhare talat tā han gaff sinom Lärjungom thetta bröds
dhet och thenna kalken / och the anammadhe thet / bes-
kriffua the 3. Euangelister såledhes: Och han sa-
dhe: Tagher och äter / thetta är min lekas-
men / som för edher giffuin warder / thet
görrer til mijn åminnelſe. Och tā han gaff them
kalken sådhe han: Dricker här aff alle: Thet-
ta är kalken thet Nyja Testamentet i mitt
blodh / som för edher och för mångom vth-
gittit warder til syndernas förlåtelse. etc.
Medh theſſe ord giffu nu tilkenā hwadh thet förnemli-
gast är som Christus Guds Son gaff sinom Lärjungs-
gom til at äta och dricka i thenna Natwarden: nema-
lighan /

Vnde pla-
num est
quis cib-
us in hac ca-
na exhi-
beatur.

lighan/icke allenast Brödh och wijn: vthan sin Sans
na lekamen och dyrebara blodh. Förty orden äro klar
och förståndelighe. Ty om Christus hadhe taghit brö
dhet och sagdt så: Tagher och äter thetta är thet
Mann som Israels barn äro aff i the 40. år i öknene/
hvilken hadhe icke kunnat förstå / at thet brödhhet has
dhe antingen warit bakat vthaff Mann/eller ock thet
hadhe warit Mann vthi effter Christi ord. Och om
Christus hadhe taghit kalken och sagdt: Tagher och
dricker / thetta är thet watnet som Israels barn
finge vthur Zelleberget: hvilken hadhe icke kunnat
förstå/at icke kalken war thet watnet /vthan thet måta
te wara i kalken: Aleså / hvilken kan icke förstå thet
Christus sägher: Tagher och äter/thetta är min leka
men / som för edher vthgiffuin warder / thetta är min
blodh etc. At han medh eller i brödhhet wil giffua them
sin S. lekamen til at äta / Och medh eller i kalken wil
giffua them sin blodh til at dricka: Thet är sw klare
til at förstå.

The Papister/ effter the icke medh thetas tränga
huffudh kunna begripa / huruledhes Christus Gudz
Son/som satt thet widh bordet medh sina lärjungar/
skulle kunna giffua them sin lekamen til at äta/och sitt
blodh til at dricka. eller huruledhes han skulle kunna
tagha brödhhet och säija: thetta är min lekamen / och
tagha kalken och säija:thetta är mitt blodh: så haffua
the sunnit vppå itt sådant förstånd / at thet brödhhet
som Christus togh och gaff them/är wordit förwand
lat i hans lekamen / Och winet i hans blodh. Men
thenna vthlegningen dogher stett inthet. Förty thet
är Christi lekamen som han hadhe anammat i Jung
frew Mariæ liffue / thet är Christi blodh som war i
hans lekamen och ädrar/och icke thet som wordo skas
pat aff brödh och wijn. Sedhan om nöghor sådan
förwandling än woro skedd / och thet kunne kallas
Christi lekamen och blodh/så hadhe thet icke än rå war

Papista-
rum glos-
sa.

Refuta-
tio.

ris then Christi lekamen som för oss vthgiffuin
wardt / och then blodden som för oss vthgutin
wardt / såsom Christus här klarlighän säger. Ther
til medh så warder här icke medh ite ord talat om nå
ghor sådana förwandling: vthan Christus Guds
Son säger: äter / thetta är min lekamen / och icke
thetta är förwandlat i min lekamen.

Calvini-
starum
glossa.

The Calvinister effter the icke heller kunna bes
gripa huruledhes Christus Guds Son / som hadde
en naturligh lekamen / såsom een annor Menistia /
och war icke än nu offrat och dödat på korset / ey hel
ler hans blodh vthgutin / kunne sielff sitta ther less
uandes til bordz medh sina lärungar / och giffua them
sin lekamen och blodh til at äta och dricka: myckit
mindre huruledhes han nu / sedhan han är vpfarin til
himbla / och bliffuer ther til thes han kommer til at
döma lessuandes och döda: skal kunna här nidre vps
på jordene vthi så mång otaligh rum tillika giffua oss
sin lekamen och blodh til at äta och dricka. Effter the
sådant icke förstå / så haffua the funnit på thenna vth
tydningen. At ther Christus säger: Tagher och äter
thetta är min lekamen / tagher och dricker / thetta är
min blodh: thet skal vara så myckit sagt: som:
Thetta merker min lekamen / thetta merker min blodh.
Eller och thetta är min lekamens och blodz tecken eller
figur.

Refuta-
tio.

Och berömer sigh en thesas lärare Zwinglius
widh namn / at thenna vthtydningen wardt honom
vppenbarat i en dröm vthaffen Engel / han wiste icke
om han war hvijt eller svart. Thetta är thesas gloss
sa / hwilken icke heller dogher / Förty hon är twert es
moet sielffna textē oc klara orden. Swadh mon då war
ra orsaken at the wika ifrån så klar och förståndeligh
ord / och sinna sigh eghna vthtydningar här vppå:
Ingen

Ingen annor orsaak / än at the fölia siet blinda och gal-
na förnuffte effeer vthi guddomligha saker / och wela
icke troo vthan thet the förstå. Förty til sådana glos-
ser haffua the inthet tilfelle vthaff sielffua orden / icke
then minsta bookstaf. Ty här står klarligha : taghet
och åter thettra är min lekamē / men ingestäds / thet
merker eller betecknar min lekamē / eller thet är bliffuit
min lekamē.

När wij då / fromme Christne / så höra så många
ätskilligha vthrydningar / hwadh skal då beweka oss
thet til / at wij bliffue widh medhelwägghen / och hwar-
ken hälle oss til the Papisters Transubstantiation ,
eller til the Calvinisters Signification. vthan förstå
orden enfallighan såsom the lydha / Nēlighan / at
thet Christus Gudz Son giffuer sinom Lärjungom til
at äta och dricka / då han får them thettra brödet och
winet / thet är sanferdelighan hans sanne lekamē och
blödh.

Först skal beweka oss / at effter thet Christus
Gudz Son gör här siet Testamēter / så är ingen twiff-
welsmål at han sw haffuer talat förståndeligha / vthan
någhor föreäcke ord / såsom i begynnelsen bleff yppas
mint: helst medhan han wäl wiste hwadh för dispensas
om hans Ord i tillkommande tidher bliffua skulle. Och
thet han hadhe welat sin ord skulle så förstås / som the
vthrydha them / hadhe han medh samma omak wäl
kunna sagdt: Thettra är förwandlat i min lekamē / thet-
tra merker min lekamē. Men effter han thet icke gjorde
haffuer så är tryggast at bliffua widh sielffua orden.

Til thet andra skal ossöck beweka här til / At wij
wete thet Christus haffuer här beslutit thet Gamla
Testamēter / som war medh figurer och liknelser : och
infact i stadhen itt nyet Testamēte / som haffuer sielffo-
na kroppen medh sigh. Thetförē så haffua här icke nå-
ghra figurer eller merkelser någhor röm / vthan här
moste then kroppen wara tilstädhes som medh figu-

Quz mo-
vobunc
nos ad re-
tinendū
simplicē
verborū
sensum.

1. Quod
sint ver-
ba Testa-
menti.

2. Quod
conclusio
sint Vet.
Test. &
institutio
Novi.

rer och skuggan i thet gamla Test: haffuer varit be-
teknat/thet är Christus sielff.

3. Evan-
gelistaru
consen-
sus.

Til thet Tridie skal beweta off / Evangelisterna
nas samhelligheet. Swilke oanseer the på åtskilligh
rom och tidher här om haffua skriffuit: likwål hålla
the här om itt / oc ingen rörer medh then minsta bock /
staf om någhon thetas glossa. Swar Christus ån ha-
dhe sagde: åter: thetta är min lekamen / och Lärjans
garna hadhe thet annorlunda förstått / hurw lætteli-
ghan hadhe en vthaff Evangelisterna kunnat thet
giffuit tilkenna medh itt ord / och sagde: Thetta
är bliffuit min lekamen / eller thet beteknar min
lekamen. Såsom. Tå Christus hadhe sagde til Judar-
na hoos Joh. i thet 2. c. Slår thetta Templet nedher /
och i tree daghar wil iagh thet vprettar så haffuer thet
h. Johannes strax vthrydt thet och sagde: Men thet
ta sadhe han om sins trops Tempel. Men all thets
stund the h. Evangelister i thetta rømte thet inthet
haffua giordt / hwilken aff off bör tagha sigh then dris-
tigheten före / at han wille vthrydha annorlunda / als
lenast thetföre at thet kommer icke öffuer ens medh
wårt förstånd.

2 Joh. 2.

4. Pauli
Explica-
tio.
1. Cor. 10

Til thet fierde skal offbeweta thet Apost. Paulus
så klarligha säger. 1. Cor. 10. Iagh talar såsom
medh förståndighom (säger han) betrach-
ten i hwadh iagh säger: wålsignelsens
kalk / then wü wålsigne / är han icke Chri-
sti blodz delachtigheet / Thet bröddhet wü
bryte / är icke thet Christi lekamens delach-
tigheet: Swar vthaff stulle the Corinther förstå
hurudana deelachtigheet thet war / vthå aff instiffelse
orden / them han them tilförenna medhdeelt hadhe: så
som han säger vthi thet 11. c. Iagh haffuer vn-

1. Cor. 11.

fått aff **HERRANS** / thet iagh ock idher
giffuit haffuer. Ty Herren Jesus i then
Natten rå han förråd der wardt / toogh
han brödh et tack ad he bröt thet och sad he
tagher / åter / thetta är min lekamen etc.
Nu talas här om ingen annor deelachtigheet / än then
som steer medh åtande och drickande: Therföre kun-
ne the icke heller någhon annor förstå.

Til thet femte / så betyghar ock thet samma / at
Paulus säger: Then som owårdelighan å-
ter aff thetta brödh et och dricker aff **HERRANS**
rans kalk / han bliffuer saker på **HERRANS**
lekamen och blodh / Och åter / Then som o-
wårdelighan åter och dricker / Han åter
och dricker sigh sielffuom domen / icke ås-
tillandes **HERRANS** lekamen. Huru kunna the
owårdighe bliffua saker på **HERRANS** lekamen och
blodh medh åtande och drickande / om the in thet bliffu-
na thet aff delachtighe: och huru kunna the åta sigh
domen / in thet åstiliandes **HERRANS** lekamen / om the
in thet finge thet aff: Nu är thet klart at the owård-
dighe icke kunna medh tronne åta Christi lekamen / och
dricka hans blodh / effter the in thet haffua Trona.
Therföre måste thet steer medh thetas lekamligha
mynn: som orden eenfalleligha lydha.

Til thet stette skal thet ock beweka oss at wij bliff-
ue eenfalleligha widh orden: At wij were thet wår
Troos bör fundera och grunda sigh allenaß på Guds
ord / och icke på någhor menniskias Glossa eller vtho-
rdning. Ty så säger Ap. Paulus til the Romare i
thet 10. c. Troon är vthaff hörandet och

E

hörans

Indi-
gnorum
Mandu-
catio.

Quod
Fidei Fū-
damētū
sūt verbū
Dei.
Rom. 10.

hör andet genom Gudz ord. Swar hon nu
 wiler i trä denna grundwalen / och henger sigh in til
 menniskiors dicke och påfunder / så bekommer hon en
 löös grund til at fasta sigh oppå: Och kan icke bliff-
 wa beständig när någhor ansechtning eller frestelse
 påkommer. Vthan wele wij bliffua beständighe i
 Troonne: så måste wij altydh haßua itt wist och klare
 Guoz ord ther wij hälle oss widh.

7. Quod
 iuxta ver-
 bum Dei
 fiat extre-
 mum ju-
 dicitium.

Endeligh skole wij ock thet betrachta / at Chris-
 tus Gudz Son warder inthet på then yttersta daghen
 oss dömandes effter någhra Philosophiska Subtilite-
 ter. At then som them haßuer spissunnighast på sijn
 sijnha / han skal haßua rett. Ey heller warder han oss
 dömandes effter Lombardi Sententias, Thomæ
 Quæstiones, eller Bellarmini Tomos. Ey heller
 effter Calvini institutiones: vthan han warder dö-
 mandes effter sijn ord. Såsom han sielff saghet hoos
 Johannem i thet 12 c. Och Paulus til the Romare i
 thet 2. c. Then som ther widh sigh stadh lighan hällie
 haßuer / han bliffuer beständandes. Men then som
 ther ifrån witit haßuer / honom bliffuer inthet til at
 försware sijn medh. Swadh är då tryggare än bliff-
 ua widh Christi klara ord / haßuer han bewitit oss / så
 äre wij wäl beswetne.

Ioh. 12.
 Rom. 2.

Coroni-
 dis loco.
 Quod a-
 lia non-
 minus ab-
 surda Ra-
 tioni cre-
 dimus ut
 Arri. uili
 De Tri-
 nitate.

Och hwadh wele wij här vthi så nogha fölia wärd
 blinda förnufft effter: är doch myckit annat i Gudz
 ord / som är emoot förnufftet / och wij måste litwäl
 troo thet / för Gudz klara ord skal. Swadh är meer
 emoot förnufftet än at Gudh är En: Litwäl är Fad-
 dhren Gudh / Sonen Gudh / och then h. Ande Gudh /
 Och Fadhren är icke Sonen / ey heller Sonen then h.
 Ande. Thet kan ingen menniskia thuru klok hon är /
 vthransaka eller förstå. Litwäl effter Gudz ord thet
 så klarligh an berygha / så måste wij thet troo. Ty så
 står vtheryckeligha Deut. 6, Hör Israel HERS-

Deut. 6.

ren

ren till Gudh är en enig Gudh etc. Och
 likwål står i then första Johannis Epistel, thet 5. cap. 1. Joh. 5.
 Tree äro som wittna i himmelen / Fadher-
 ren / Ordet / och then 5. Ande. Men strax
 ther hoos åter; Och the tree äro itt. Och Chris-
 tus Gud; Son säger thet samma. Fadheren
 och iagh ärom itt. Iagh är i Fadheren om
 och Fadheren i mig. Här måste wij fånga
 wårt förnuſſe vnder Christi hörsamheet och lydno/och
 troo hans ord ehuru sålsamt thet synes. Swadh är
 meer emoot förnuſſet / än at menniskan som rotnar i
 Jorden/eller i watnet/eller warder vpbränd i eeld/eller
 vpåtin aff Wildiwor/foglar eller fiskar/eller aff andra
 menniskior som mångestädhes steer / och bliffuer för-
 wandlat vthi andra menniskiors köet och been / skal
 åter vpstå på then yttersta daghen/ och hwar skal be-
 komma sin lekamen heel och behållen igen: likwål må-
 ſte wij sådant troo. Ty wij wete at then Allmechtighe
 Gudh haſſuer så sagt i sitt 3. ord.

Huru wele wij förstå thet Christus talar hoos
 Johannem i thet 3. cap. Ingen far vp i himme-
 len/vthan then som foor nedh aff himme-
 len / menniskiones Son som är i himme-
 len. Huruledhes menniskiones Son som stoodh och
 talade medh Nicodemo på jordene/tillika war i him-
 melen: förstår man icke. Såsom ock Christus tilföres-
 na thet sadhe Nicodemo: Troon i icke när iagh
 säger idher om iordest ting/huru stolen i
 troo om iagh säger edher om himmels-
 ting. Likwål måste wij troo thet/Ty Christus haſſ-
 uer thet talar. C ij

De Resu-
 rectione
 Morigo-
 rum.

Et illud,
 Job. 3.

Amplifi-
catio, 1
veritate
& omni
potentia
Christi.
Psal. 135.
Eph. 3.

Luc. 1.

Matt. 11.

Alle så stole wij ock censfalleligha eris hwadh som
han haffuer talat i sin Klarward? Danseede thet sy-
nes för wåra öghon omöyelighit. Kommon ihugh
at han är en sanferdigh Herre / ja sielffua Sanningen /
och at han är thet hoos en Alzmechtigh Herre som kan
göra hwadh han wil i himmelen och på jordene / ja han
kan göra myckit meer än wij någhon tjdoh förstå eller
tenckia kunne. Och för honom är ingen ting omöjeh-
ligh. Disputerom förhenskul inthet om / hwadh ho-
nom är möjelighit eller omöjelighit: vthan bliffnom
widh hans ord / och låtom honom beråmia thet medh
huruledhes han wil hålla och fulborda them. Förty
Gudz Son är sielffua wijsheten / och wil inthet ward
da måstrat aff sin barn / såsom han giffuer tilkenna
hoos Mattheum i thet 11. capitel.

Sår wore nu wål någhot meer til at låra see /
nemlighan huruledhes thet Första N. Testamengens
församling / och the gamle Jäder haffua samteligha
troode Christi sanna lekamens och blodz närwarelse
vthi thetta Sacramentet / och haffuer doch ingen wes-
tat aff the Papisters transubstantiation. för än vthi
Lombardi oc Scholasticorum tjdoh / ey heller någhot
aff Zvinglij figur eller Significat. för än Berengaris
tom / och effter honom Carolstadius. Zvinglius och the
Calvinister / wore ock wål at swara til thetas insäghor
som the båra emdot klara Sanningen / Men thet kan
icke alt stee på en tjdoh / eller i een predikan / vthan thet
kan some sparas til en annan tjdoh och bättre läghen-
heet. Wij wele nu komma til thet andra stycket. Och
thet medh få ord kortelighare förhandla.

PARS. II.

II.
Quis fru-
ctus, quæ-
re utili-

Til thet andra / så stole wij ock betrachta / hwadh
Nyeta och gagn wij haffue aff thetta Måltidens
och til hwadh endo Christus Gudz Son haffuer henna
stiff.

Riffat och infatt. Thet giffuer war herre Christus
 sielff tilkenna medh thessi ord: Thetta ar min ledamen
 som for edher giffuin warder. Thetta ar
 kalken thet Nya Testametet i mitt blodh/
 som for idher och for mangom vthguttin
 warder til Syndernas forlatelse. Gar hoo
 re wij at Christus Gudz Son sagher/at han thetfore
 haffuer infatt thenna Tacwarden / at han skal wara
 ite Nye Testamente i hans blodh/ hwilken vthguttin
 warder til Syndernas forlatelse. Pa thet wij thes
 battre thenna orden mätte forsta/sa stole wij weta forst
 hwilket och hurdana thet gamla Testamente haff
 uer warit. Thet warder off beskriuffit i then andra
 Mosi book thet 24. c. nemlighan at thet haffuer wa
 rit thet forbundet som Gudh then Allrahogste haffuer
 giordt medh Israels barn/ nar han hadhe fordt them
 vthnr Egypten in vthi dena etc. Vthi hwilket
 Gudh haffuer latit genom Mosen vplasa sin lagh for
 them / och tillsagdt them at han wille wara theras
 Gudh/om the wille halla hans lagh. Thet til Israels
 barn haffua swarat / och vthloffuat at the wille thet
 göra. Thetta forbundet til een stadfestelse / at thet
 skulle wara fast och oryggelighet pa bada sidhor: sa
 haffuer Moses effter Gudz befallning offrat brenoffer
 och tackoffer aff stutar / och taghit blodhet vthi ite
 karil/och steneft sompt vppa Altaret och laghboken /
 och sompt vppa folket/och sagdt: Siu thetta ar
 forbundzens blodh / hwilket haffuer
 medh edher gör offuer all thenna orden.
 Sa haffuer nu thetta forbundet gaat ther vth vppa/
 at Israels barn skulle halla Herrans lagh: sa wille han
 wara theras Gudh. Men all then stund the in thet
 hollu Herrans lagh: vthan offra broto thetta forbund
 C ij det

tas de hu
jor canet

Quid &
 quale ve-
 tus Testa-
 mentum
 fuerit.
 Exo. 24.

Israeliam
 non ser-

varum
Ysaie
testamentū

Ergo De-
us pro-
mittit No-
Testame-
tum.
Iere. 31.

bet: icke allenast aff Swagheet: vthan ock som tåg
dhast aff moortwilligheet/ at Gudh them öffuergiffua
och straffa måste: Så haffuer då Gudh loffuat och
tillsagot them/at han wille göra itt NYTT förbund
medh them. Säsom wij läse hoos Jerem. i thet 31. c.
ther Gudh så talar: **Sij then tydh kommer:**
Tå skal iagh göra itt nytt förbund medh
Israels hws/och medh Judahws/ icke så-
dant som thet förra förbundet war / thet
iagh medh theras fädher gjorde: tå iagh
toogh them widh handena / at iagh skulle
föra them vthur Egypti land: hwilket
förbund the in thet hållit haffua / at iagh
måste twinga them: vthan thetta skal was
ra förbundet som iagh skal göra medh Is-
raels barn effter thenna tidhen. Iagh
skal giffua män iagh vthi theras hierta /
och striffua them vthi theras sinne/och the
skola wara mitt folk / och iagh skal wara
theras Gudh: Och ingen skal lära then
andra / icke en brodher then andra etc.
Vthan the skola alle kenna migh / säger
Herren: Ty iagh wil förlåta them theras
misgerningar / och alrigh meer komma
theras Synder ihugh. Här höre wij hurule-
thas Gudh vthloffuar / at han wil göra itt nytt förs
bund medh Israels hws. hwilket skal stå ther vthi at
the bättre skola kenna Herren än tilförrena både he små
och store/och ther vthi at Gudh skal förlåta them the-
ras synder etc.

Sij

Så thetta nya förbundet eller Testamentet vpr
 rettar nu Christus Gudz Son i theenna Natwarden.
 Ther han loffuar och tillsägher / at hans lekamen skal
 warda giffuin / och hans bloodh vthgutin för våra syn-
 der / och thet skal lända oss til syndernas förklätelse. Och
 wil allenast at wij stole skadeligha troo ther vppå.
 Thes til een försäkering giffuer han oss sin lekamen til
 at äta och sin bloodh til at dricka / och befaler oss thet
 göra thes til åminnelse.

Hoc Nos
 vult fr
 dus Chri
 stus esse
 gis
 illud

Här vchaff är nu klart / hwadh flytta och gagn
 wij haßfue aff theenna Natwarden: nemlighan först /
 at wij warde försätrade om syndernas förklätelse / Gudz
 Nåd och thet ewigha löffuet. Ty at Christi bloodh är
 sanferdeligha vthgutin för våra synder / wienar the-
 na Natwarden / hwilken på then daghen thes til een
 åminnelse i fact är: Och alt sedhan haßfuer vchi Gudz
 församling in til theenna dagh brukat warit. Och såles
 dhes warder vår Troo här igenom stadfast och förö-
 kat. Och när wij stå medh Troonne thet anamine / Så
 warde wij delachtighe aff thet godha som Christus
 medh sin odde oss förwerßuat haßfuer / nemlighan
 Syndernas förklätelse.

Hinc fru-
 ctus pa-
 tent,
 Primus,
 Remissio
 peccato-
 rum.

Sedhan wete wij at Christi lekamen är thet löff-
 giffuande brödet / och hans bloodh thet löffuande
 dricken / at hwilken som äter Christi lekamen och dric-
 ker hans bloodh i theenna Natwarden och thet aff tren-
 ne: han haßfuer ewinnerlighe löff.

Secundus
 vivificatio.

Och theenna krafft haßfuer Christi lekamen och
 bloodh genom then personligha förening som the haß-
 ua medh Christi Guddom: Therföre enär wij bruke
 theenna hellsamma Natwarden / wij äte Christi san-
 na lekamen / och drickom hans bloodh / och thet hoos
 sanferdeligha troo the ord som här stå / at hans leka-
 men är vthgiffuin / och hans bloodh vthgutin til våra
 synders förklätelse: så werka the vchi oss thet ewigha
 löffuet.

Wij

Sciend
quod vi
ta Romi
nis Du
plex est.
Natura
lis & Spi
ritualis.

Wij stole här weta / uthwälde Herranom : at
 Weniſtiones lüff här i werldenne är tweggiahanda
 Först thet rimeligha och lekamligha / sedhan thet and
 deligha och ewigha lüffnet. Thet lekamligha lüffnet
 är thet/at wij kunne/see/höre/ lychte/ smake / röroms /
 wij äte/ dricke/ arbete/soffue / hwiloms / och mera så
 dant. Thetta lüffnet kallas rimelighit/ Ty thet skal
 här genom then lekamligha döden meradels åter
 wenda/ Och i thet tilkommande lüffnet stole wij icke
 lessua på thet sättet / at wij stole behöfua maat /
 drycktilådher / hwilo/sömn/ hustru / hweshäll etc.
 Dethan wij stole lessua på ut annat sätt såsom Gudz
 Englar lessua. Men thet andeligha och ewigha lüff
 net är thet/at wij rett kenne Gudh/wij troo och hopo
 pes uppå honom/wij elste och ähre honom / och haffue
 all wår frögd och lust i honom : Sij thetta är thet Ew
 igha lüffnet. Ty så sägher Christus hoos Joh. i thet
 17. c. Thetta är thet ewigha lüffnet / at the
 kenna tigh fadher. etc. Och i thet 6. c. Thet
 som troor på migh han haffuer ewinnerlis
 ghit lüff. Och Apo. Paulus til the Romare i thet
 Rom. 14. 14. cap. Gudz rike är icke maat eller dryck ;
 utthan rettferdigheet / och fridh och frögd
 i then H. Andä. Thetta kallas thet ewigha lüff
 net/ Förty thet begynas hoos the troghna här i werl
 den/och skal icke återwenda til ewigh tidh. The som
 nu thetta lüffnet icke haffua / the kallas lessuandes
 dödh. Förty danseodt the lessua i naturligha mäcto /
 så äre the likwäl dödh i andeligha mäcto / effter the
 haffua ingen rätt Gudz kantskap / ingen lessuandes
 Troo eller hopp til Gudh / ingen frögd eller glädhie i
 Gud. Nu uthwälde i Herranom/thet man sadhe / at
 Christi lehamen och blodh wthi ihenns Flawarden
 works

Joh. 17.
Joh. 6.
Rom. 14.

verka i oss thet ewigha lifffuet / Thet är så myckie
sagde som / thet verkar i oss trona och kärleken til
Gudh/samte fridh och frögd i then 3. Andra och thet är
thet ewigha lifffuet.

Til thet Tredie/så wete wij och thet / at Christus
är sin församlingz huffudh/och then Christeligha för-
samlingen är hans kropp. Wij wete och thet/at Chri-
stus är vpstånden aff dödh/och leffuer en regerande
Herre i Himmelen. När wij nw äte hans lekamen och
dricke hans blodh i thenna Natwarden: så warde wij
inypade och inplantade i honom / så at wij warde
hans grenar / och ledhemoter i hans kropp / och han
wår bagn och huffudh/ om wij thet ellies medh troos
ne göre/ Såsom han sielff sägher / hoos Johannem i
thet 6. c. Then som äter mitt kött och dric-

3. Resu-
rectionis
certifica-
tio.

Ioh. 6.

ker mitt blodh han bliffuer i migh / och
iagh i honom. Är nw Christus som är wårt huffudh
vpstånden ifrå the dödh: så skole och wij vpstå som
lemmarna äre/ och han skal vpweckia oss på then yters-
sta daghen til ewinnerlighit lifff. Såsom han thet
sammafädhes vchloffuar. Om sådant warde wij ges-
nom thetta Sacramentet försäkradhe och påmint.
Therföre är thet en fast större skatt och höghnödigha-
re ting än wij thet besinna eller vch тала kunne. Borde
oss för then skul för wår egghen nytta och wälferd skul/
aff oss sielffue nogh wara förmante / at wij flitigt och
offta thenna måltidhen brukade.

Confe-
rium ad-
hortato-
rium, ad
frequen-
tiores
hujus ca-
nz usum.
I. Ab Ex-
emplo pri-
mitiva Ec-
clesie.

Byrkiones Historier giffua tillkenna / at vchi
Första N. Testamentsens församling / haffner warit
brwt / at nästan så offta the kommo tilhopa at höra
Gudz ord / så beginge the och måst alle thenna Nat-
warden: Ther igenom the äro wordne så starcke i
Troonne/så brinnande i kärleken til Gudh / at the för
in thet haffua achtat all thenna werldenes härligheet/
ia och all pläggha och wedhermödha / för then stora
D Därlig

härilgheet som the i Christo Jesu förwiffo hoppades och förwänte. The haffua medh frögd och frimodigheet kunnat vchstå alla the plåghor som the hedniste Tyranner emoot them haffua kunnat bruka och vptenckia/så ock sielffua döden. Men nu äre många Christne så klenmodighe vchi frestelsen/så otolighe vnder kors och bedröffuelse / så begeffne på the verdzliga saker / at the sögha annat än them tenckia och tractera kunna: therföre at the icke äre så starcke i throne och brinnande i kärleken til Gudh som then första församlingē varit haffuer. hwilket vthan twiffuel kommer ther aff / at the så sällan bruka eller ock aldeles förachta the medhel / serdeles thet höghwårdis gha Altarens Sacramente / som Gudh oss til wår troos styrktio giffuit och befatat haffuer.

Stole wij för ehen skul affleggja thenna försummelsen til at begå thenna hellsosamma Natwarden / om wij ellies aff hans frucht och gagn wele deelachtighe warda.

2.a Mandato Christi.

Wij skole icke så tenckia / at ther ligger icke så mycket macht oppå / och thet är oss fritt om wij thet göre eller ey: Ty wij haffue Christi befallning här om at wij skole thet göra: ther han sägher: Thetta görer til min åminnelse. Wele wij nu haffua Christi nådh

Ioh. 15.

och wenskap / så skole wij effterkomma hans befallning. såsom han sielff sägher hoos Johannem i thet 15. cap. I åren mine wenner om i gören thet iagh edher befalt haffuer. Sådant skole wij alt ihughkomma / och see til at wij icke sielffuoliandes försomme thet som oss til wår ewigha wälferd och saligheet så myckit hielpa och befordra kan.

PARS. III.

III. Quomo do hac

¶ Olier nu thet Tridie stycket / huruledes wij skole bruka thenna Natwarden / så at wij honom wår obelighan

belighan begå / och bekomme then Nyttan ther aff
 som nu är omtalar. Thet lærer oss Christus self
 medh thesse ord / ther han säger: Görer thet til
 min åminnelse. Swilka ord Ap. Paulus vthty
 dher i then förre Epistelen til the Corinther thet 11. c.
 ther han säger: Så offta i åren aff thetta
 brödh och drickten aff thenna kalk / stolen i
 förkuna Herrans dödh til thes han komer.

ezna u-
tendum.

1. Cor. 11.

När höre wij / at begå thenna Natwarden til
 Christi åminnelse / thet är / til at förkunna hans pina
 och dödh til thes han kommer. Thetta göra wij icke
 tilfyllest ther medh / at wij allenast medh itt ord eller
 tw säge rå wij bruke thenna Natwarden / at Christus
 haffuer lidit pina och dödh för våra skul: vthan thet
 hörer ock ther til / at wij medh itt flitigt öffuerwäs
 ghande och betentande ihughkomme Christi pina och
 dödh.

När wij thet göra wale / så giffuer oss Christi
 pina och dödh thessa try stycker förnemlighän til at
 berentia. Först at effter thet wij medh vår synd så
 högdte haffue förörnat Gudh / at han ingalunda kun
 ne bliffua stält til frids medh mindre än hans elskel
 ghe och ensödde Son / skulle lidha een sådana försmä
 dheligh pina och dödh therföre: så skole wij låta vår
 Synd gå oss til hierrat / medh alwar ångra oss oc cycia
 illa wara / at wij Gudh vår Fadher och Skapare så
 högdte förörnat och vprett haffuom / och thet medh
 hiertans suctan quidha och beklagha.

Fidelis
 mortis &
 passionis
 Christi re
 cordatio
 tria no
 bis sug
 gerit.

1. Contri
 tionem.
 super ad
 missis pe
 catis.

2. Eidem
 Remissio
 nis pec
 catorum.

Thet andra / at effter wij ock ther hoos see / at
 Gudh vår käre himmelske Fadher haffuer så högdte el
 skat oss / at för ån han wille thet wij skulle i våra syn
 der förgås och förtapade bliffua / haffuer han welat /
 at hans eende och alkräreste Son skulle lidha för oss /
 Och Sonen self haffuer thet godhwillighän welat

D ij

Och

vetstå och vndergå: Så skole wij tå ingalunda för-
trouffla: vthan wisselighan troo och förlåta oss thet
vppå/at han wil wara oss nådigh och förlåta oss alla
wåra synder för Christi oskylligha dödh och pino
skul såsom han i thena Natwarden oss tillsagt haßfuer.

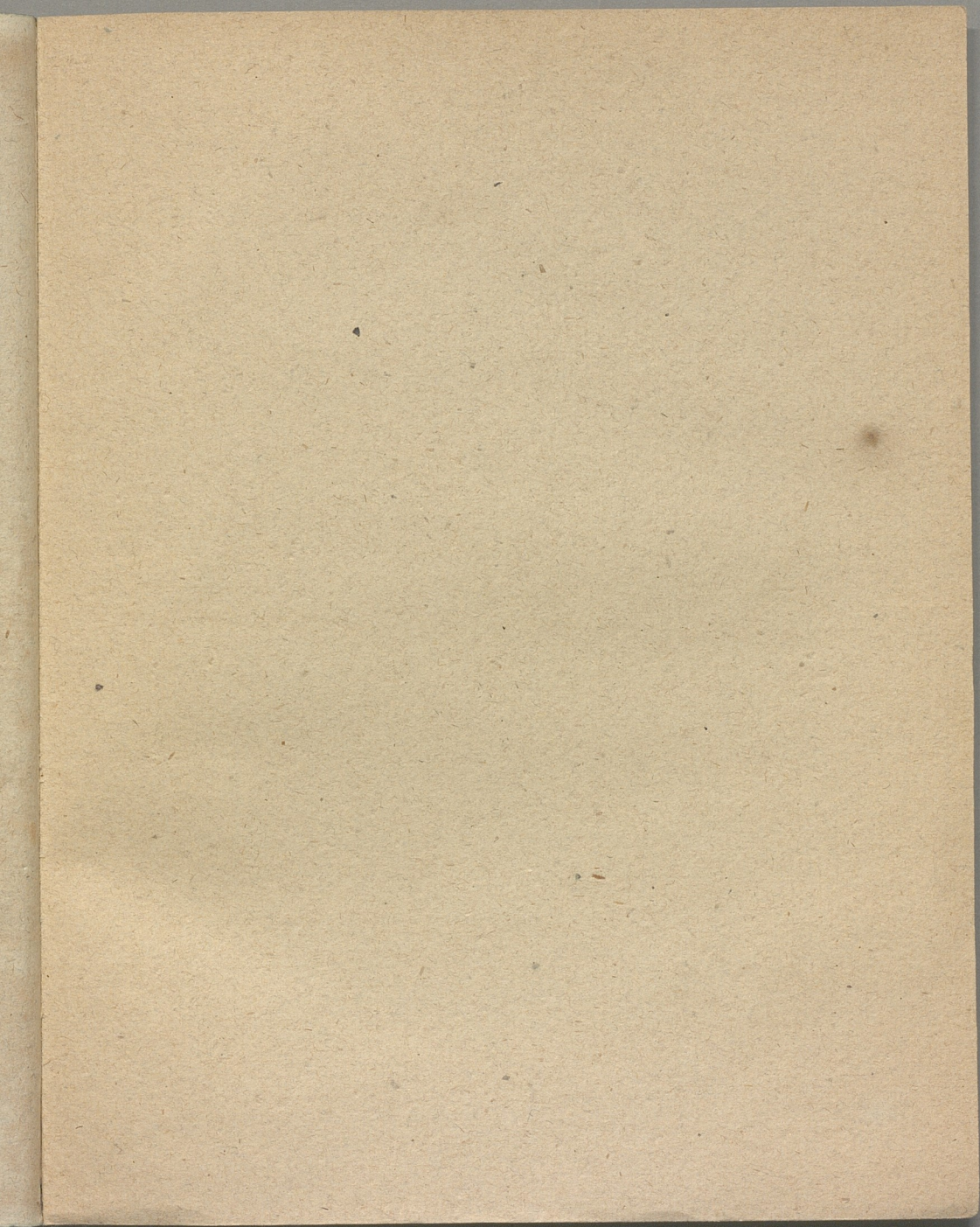
3. Studiū
Novæ o-
bedic-
tix.

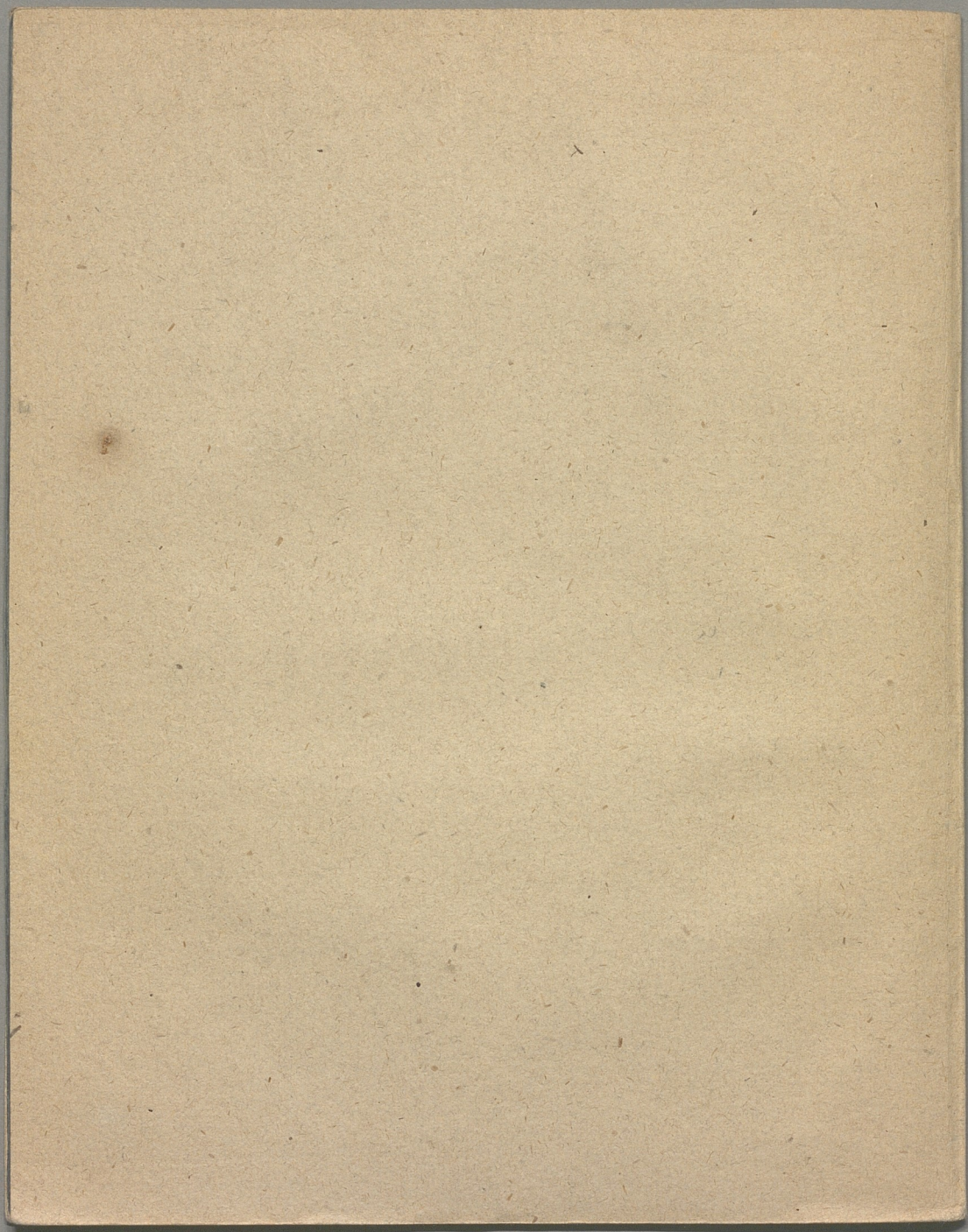
Endeligh effter thet wij ock see / at Synden är
Gudhi een så misshagbeligh ting / och thet haßfuer ko-
stat Christo Gudz Son så mycket / förra än han henne
försona och vthplåna kunde: så skole wij ock båra ite
fulkomlighit haat och fiendstap til Synden / Tenckia
til medh alwar at affstå medh henne / och beslita oss
om itt nyet leßfuerne / een ny hörsamheet och lydno /
Gudhi til åbro och priis / och hans Son Christo Jesu
til tienst och tacksamheet / som oss ifrån Synden så
dyrt köpt och återlösst haßfuer. Ty thet förre åre wij ås-
terlösste / icke at wij skole så sedhan leßfua effter közens
begårelse som oss lystet: vthan at wij skole tiena
honom i Heligheet och rettferdigheet / i alla
wåra luffz daghar. Såsom then Gudhsfruchtis-
ghe Zacharias senger vthi loßfången / hoos Lucam i
thet 1. Och then 3. Paulus lærer til Titum i thet 2. c.
thet han så sägher: At Gudz Nådh helsosam
allom menniskiom är vppenbarat / och lär-
rer oss at wij skole försaka alla ogudhach-
tigheet och werldzligha lusta / och leßfua
tuchteligha / retferdeligha och gudheligha i
thenna werldene / etc.

Luc. 1.

Tit. 2.

Når wij såledhes ihughtomme Christi dödh och
pino / så förkunne wij rett hans dödh / och beredde oss
rett / och wårdeligha til at vndfå thenna Natwarden /
Och så bekomme wij thet godha som här förmåles:
Nemligha syndernas förlåtelse luff och saligheet,
hwilken oss giffue och förlåne Gudh sadher,
genom Christum Jesum, Amen.

www.books2ebooks.eu